

KUULONÄKÖVAMMAISTEN LEHTI
No12/1979

KUULONÄKÖVAMMAISTEN LEHTI

ilmestyy 22 kertaa vuodessa

N:o 12/79

30. pnä kesäkuuta

5. vuosikerta

JULKAISIJA

Sokeain Keskusliitto ry

PÄÄTOIMITTAJA

Ulla Kiikka

TOIMITUKSEN OSOITE

Sokeain Keskusliitto ry

Mäkelänkatu 52 A

00510 Helsinki 51

SISÄLLYS

Hei ystävät	1
Uutisia	2
Vähän tietoja kuurosokeiden leiriltä	6
Ölly, merien uhka	7
Ilmoitus	10
Tuovatko aseet rauhan?	11
Kuinka käytän kaasua	14

HEI YSTÄVÄT!

Olemme kesän kauneimmassa ajassa. Monet ovat aloittaneet kesälomansa ja monet odottava innolla sen alkamista.

Myös lehtemme toimitustyössä on tauko. Seuraava numero ilmestyy elokuun puolivälissä. Toivon kaikille hyvää ja virkistävää kesää terveisin Ulla Kiikka.

KESÄLAULU

Juhani Siljo

Kukkastuoksu, linnunlaulu, sinitaivahan,
aamunkaste hopeainen nurmen kukkivan,
hymy neitoshuulten,
säihke silmäin lempeäin,
riemu aalton leikkiväin
soittaessa tuulten:
taivas suopi lohtuaan
kulkijalle korpimaan,
toivon jättämälle.
Valonsäde pienoisin
saapi arvon kallihin,
kun se unhotusta tuo
sovituksen – toivon suo
yöhön nääntyvälle.

Kukkastuoksu, linnunlaulu, hymy neitosen
 — armo lahjat taivahiset lohduks sydämen —
 ken vaan talven yli jaksoi
 syömen kaipuun säilyttäin,
 sille murheen, vaivan maksoi
 suvi armorikas näin

UUTISIA

Finnairin molemmat DC-10 -koneet määrättiin uudelleen lentokieltoon ja kaikki tämäntyyppiset amerikkalaisvalmisteiset koneet poistettiin liikenteestä ympäri maailmaa. Sen jälkeen kun kahdesta DC-10 -koneesta oli löydetty uudet rakennerepeämät moottorien kiinnityskohdasta, Yhdysvaltain ilmailuviranomaiset käsittelevät DC-10:n lentokieltoa kokouksissaan.

Koneiden rakennevikojen tutkimusten on arvioitu kestävän kolme—neljä viikkoa.

Tilauslennot Suomesta lennätetään muilla koneilla. Muualla maailmassa lentoliikenteen sekaannukset

saattavat jatkua vielä pitkään. Maailmassa on tällä hetkellä 280 DC-10 -matkustajakonetta ja niillä on lennetty noin 3,6 miljoonaa tuntia. Koneita on menetetty 6.

— — —

Pennin kolikon valmistus lopetetaan ensi vuoden alussa ja hinnat pyöristetään myymälöiden kassoilla lähimpään viiteen tai kymmeneen penniin. Penni säilyy edelleen laskentayksikkönä — pennit otetaan huomioon, kun lasketaan laskun loppusummaa. Tavaroitten hinnat eivät muutu. Kaupoissa ostosten hinta lasketaan entiseen tapaan. Pyöristys tapahtuu vasta ostoksia maksettaessa, jolloin loppusumma ta-soitetaan. Pennejä ei voi käyttää maksuvälineenä.

Pennin rahan valmistuksen lopettaminen johtuu inflaatiosta. Hinnat ovat kohonneet niin, ettei pennin kolikolla ole enää mainittavaa merkitystä maksuvälineenä. Pennin valmistuskustannukset ylittävät kolikon arvon.

— — —

Bensiinin hinta kallistui 7.6. 10 penniä ja dieselöljy 12 penniä litralta. Korotuksista sovittiin hallituksen ministerivaliokunnassa. Samalla kallistuivat myös muut polttoaineet. Kevyen polttoöljyn hinta

kohosi 11 penniä, mikä vaikuttaa asuntojen lämmityskustannuksiin. Halvimman bensiinin litrahinta on korotuksen jälkeen 205,90 penniä ja kevyt polttoöljy maksaa 74,10 penniä litra.

— — —

Eduskunnan puhemieheksi on valittu keskustapuolueen puheenjohtaja Johannes Virolainen. Edellinen puhemies Ahti Pekkala siirtyi valtiovarainministeriksi.

— — —

Tupakointi on vähentynyt Suomessa 1-2 prosenttia vuodessa vuoden 1975 jälkeen. Erityisen voimakkaasti on vähentynyt 14-18 -vuotiaiden tupakointi. Vuoden -77 helmikuussa näistä nuorista poltti joka neljäs. Äskettäin tehdyn tutkimuksen mukaan säännöllisesti tupakoi enää viidennes 14-18 -vuotiaista. Sensijaan 12-14-vuotiaiden nuorten keskuudessa tupakointi ei ole vähentynyt. Kaikista 15-vuotta täytäneistä miehistä tupakoi kolmasosa, naisista 15 %, käy ilmi Nuorten terveystapatutkimuksen väliraportista. Tutkimuksen mukaan runsaalla tupakoinnilla ja huonolla koulumenestyksellä on selvä yhteys toisiinsa. Erittäin hyvin koulussa menestyneistä tupakoi vain 0,3 prosenttia. Huonosti menestyneistä

tupakoi joka kymmenes.

— — —

PERINTEEN KILPAKERÄYKSEN TULOKSET

Näkövammaisten perinnekilpailu on ratkennut. Kilpailun järjestivät Sokeain Keskusliitto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Kilpailu järjestettiin Keskusliiton viisikymmenvuotisjuhlien kunniaksi. Tarkoituksena oli saada talteen näkövammaisten vaiheisiin liittyvää perinnettä ja muistitietoa.

Ensimmäisen palkinnon voitti musiikinopettaja Annikki Peltonen (Helsinki). Toisen sijan jakoivat opettaja Paavo Kytökorpi (Pieksämäki) ja hieroja Mauno Sulisalo (Lahti). Kolmas sija jaettiin Frans Oskar Lehtivaaran (Helsinki) ja hieroja Aune Poikuksen (Turku) kesken.

Kilpailuun osallistui 109 henkilöä, joista 55 oli naisia. Sokeita tai muuten vaikeasti näkövammaisia oli vajaa puolet osanottajista. Aineistoa tuli tasaisesti ympäri Suomea.

Kokoon saatiin noin 1 000 sivua muistiinpanoja, 40 tuntia nauhoitteita, valokuvia ja lehtileikkeitä. Aineisto kuvaa näkövammaisen osaa viime vuosisadalta nykypäiviin. Se sisältää elämäkertoja, koulu-

muistoja, työkuvauksia ja havaintoja vammaisten ja näkevien yhteyksistä.

Aineistoa säilytetään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa, jossa se on tutkijoiden käytettävissä.

VÄHÄN TIETOJA KUUROSOKEIDEN LEIRILTÄ

Leevi Haverinen

Oli todella mieltä virkistävä viikonloppuleiri Kajaanin Mieslahden opistolla. Tilavaan opistosaliin koonnuimme sihteereitten ja sisarten kanssa yhteen. Heidän johdolla pidettiin keskusteluja. Jokaisella oli puheenvuoronsa. Nämä keskustelut käytiin kuulolaitteen avulla.

Kävimme aamupäivällä kävelyllä molempina päivinä opastajan johdolla. Leirille oli saapunut 15 kuurosokeaa henkilöä, miehiä oli neljä ja loput oli naisia. Ruokatarjoilu ja kahvit hyvin järjestetty. Aivan herkut parhaimmat järjestetty. Kiitän tästä ruokalan henkilökuntaa. Parhaat kiitokset johtohenkilöille ja myös osatovereille keskustelutilaisuuksista.

ÖLJY, MERIEN UHKA

Nykyinen yhteiskunta pyörii öljyn avulla. Kun öljy-poraukset alkoivat vuonna 1859 Pensylvaniassa Yhdysvalloissa, tuskin kuviteltiin, että sata vuotta myöhemmin öljy olisi maailman tärkein energia- ja raaka-ainelähde. Vasta 1950-luvulla yleistyi öljylämmitys Suomessa.

Maailman öljyvarat eivät riitä äärettömästi. Näyttää siltä, että öljyä ei riitä 1990-luvulla enää lämmitykseen. Öljyn hinnan kohoaminen on merkki öljyvarojen vähenemisestä.

Öljynkäytön lisääntyessä myös öljytuhot lisääntyvät ja turmelevat ympäristöä. Yksistään Suomen etelärannikolla havaitaan vuosittain satoja öljyvahinkoja. Todellisia suuronnettomuuksia tapahtuu onneksi harvoin. Niiden seuraukset ovatkin sitä hirveämpiä. Meressä saattaa ajelehtia haisevaa mustaa öljyä, joka tukahduttaa kaiken elämän. Se pilaa rannat, surmaa linnut ja muun elämän merestä.

Tällä hetkellä arvioidaan, että laivoista pääsee vuosittain mereen keskimäärin 1,5 miljoonaa tonnia öljyä. Kaksi kertaa näin paljon joutuu mereen öljyä jokivesien mukana sekä kaupunkien teollisuuslaitosten jätteinä. Varsinaisten öljyonnettomuuksien osuus on

noin 3,5 % kaikesta mereen joutuvasta öljystä.

Euroopan vesillä tapahtui ensimmäinen suuronnettomuus vuonna 1967, kun »Torrey Canyon» ajoi karille Englannin kanaalissa. Yhdeksän vuotta myöhemmin Espanjan rannikolla tapahtui saman suuruinen onnettomuus. Vasta viime vuoden maaliskuussa päätöksentekijät heräsivät kun Bretagnen rannikolla tuhoutui »Amoco Cadiz, jonka lastina oli 220 000 tonnia öljyä. Suuret merionnettomuudet tapahtuvat aina huonoissa olosuhteissa. Myös vahinkojen torjunta on vaikeissa oloissa vaikeaa.

»Amoco Cadizin» onnettomuuden jälkeen 8000 ihmistä puhdisti 350 km:n pituudelta rantaa kivi kiveltä. Ponnisteluista huolimatta tuhansia lintuja menehtyi ja kalakannat kärsivät suuria vaurioita. Alueen kalastajien elinkeino romahti.

Itämerellä ei toistaiseksi ole tapahtunut suuria öljyonnettomuuksia. Silti maaliskuussa saaristoa uhanut öljyvahinko ei ole vähäarvoinen. Jos 5 000 tonnia olisi päässyt saaristoomme, olisi saaristo ollut pilalla 4-5 vuotta. Tämäkin onnettomuus tapahtui vaikeissa oloissa, jolloin torjuntatoimenpiteet myös vaikeutuivat.

Öljystä aiheutuu vahinkoa veden eliöille. Vesilintu-

jen vedensieto- ja lämmöneristyskyky on riippuvainen höyhenpeitteestä, joka on hyvin herkkä öljylle. Jo pienetkin öljypisarot tunkeutuvat höyhenpeitteen läpi tai takertuvat siihen. Tällöin vesi pääsee linnun ihoon. Ja lintu menehtyy kylmään. Jos lintu onnistuu pääsemään rannalle se sukii öljyn tahraamaa höyhenpukua ja saa öljyä ruoansulatuskanavaansa tuhoisin seurauksin. Vaurioituneet linnut kootaan, pestään ja kuivataan. Työ on hidasta eikä tavoita kaikkia lintuja.

Raakaöljyssä on haihtuvia hiilivetyjä. Ne liukenevat helposti öljystä veteen. Näiden aineiden vaikutus on haitallisinta esim. kalan mädille ja poikasille. Öljy vaikeuttaa kalojen kidusten toimintaa ja aiheuttaa myrkytystiloja imeytyessään elimistöön suoliston kautta. Pahimmassa tapauksessa öljy voi tuhota esim. silakan kokonaisen kalaikäluokan.

Öljyonnettomuudet muuttavat kasviplanktonlajistoa (= veden pintakalvon alla elävä pienen pieni kasvusto). Piilevät, jotka ovat Itämeren planktonlajiston tärkein osa, kärsii eniten öljystä.

Öljyn esiintyminen Itämeressä on haitallisempaa kuin öljy maailman muissa merissä. Se johtuu Itämeren monista erikoispiirteistä. Itämeri sijaitsee melko kylmässä ilmastossa, sen veden vaihto on hidasta.

Itämeren eliöstö on herkkää pilaantumisen vaikutuksille.

Pienehkön öljyonnettomuuden jälkeen saariston luonto palautuu entiselleen n. 5 vuodessa. Suuresta öljytuhosta luonnon arvioidaan toipuvan 10 vuodessa. Öljytuhon vaikutukset kaloihin ja kalastukseen voivat olla vieläkin pitkäaikaisemmat.

Siksi öljyvahinkojen estäminen ja tehokas öljyntorjunta ovat tärkeää luonnonsuojelutyötä.

(Koottu Eläinmaailma-lehdestä 4/79)

ILMOITUS

Tyyskylän kesäkurssi järjestetään 30.7 – 17.8.79. Kurssilla voit oppia pistekirjoitusta, konekirjoitusta, liikkumista, kodin askareita jne. Kurssi kestää 3 viikkoa. Se on ilmainen, myös matkat maksetaan. Jos olet kiinnostunut kurssista, ota yhteys Kaija Salekariin mahdollisimman pian.

TUOVATKO ASEET RAUHAN?

Petri Kinnunen

Maailmassa käytetään yli 900 miljardia markkaa vuosittain sotilasmenoihin. Aseteollisuuteen uhrattavat rahat estävät osaltaan toteuttamasta päätöksiä, joilla autettaisiin nälänhädästä, lukutaidottomuudesta ja sairauksista kärsiviä kansoja. Kilpavarusteluun tuhlataan kansojen rikkauksia sekä paljon henkistä ja ruumiillista työtä. Näillä varoilla voitaisiin edistää esimerkiksi terveydenhoitoa, ja elintarviketuotantoa. Tänäpäin käytetään maailmassa lääketieteelliseen tutkimukseen vain 1/6 niistä varoista, joita käytetään sotilaalliseen tutkimukseen.

Aseteollisuus on voimallisesti kehittynyt II maailmansodan jälkeen. Uudet aseet voivat olla uhka jopa koko maailman olemassa ololle. Tekniikan kehittyminen on antanut mahdollisuuden valmistaa bakteerologisia (tarttuviin hengenvaarallisiin tauteihin perustuvia), myrkkyy- ja ydinaseita. Jatkuvasti kehitetään yhä voimakkaampia, vaarallisempia mannerten välisiä ohjuksia, hyökkäyssukellusveneitä, taktisia lentokoneita (toiminta-alue voi olla koko maapallo). Jos tutustutaan pelkkään aseeteollisuuden kehittymiseen, näyttää tilanne synkältä. Maailman rauha on jatkuvassa vaarassa. Suurvaltojen aseellisen avoimen

sodan puhkeaminen saattaisi merkitä koko maapallon tuhoa.

Eniten aseteollisuutta kehittävät suurvallat: Neuvostoliitto, USA, Länsi-Saksa, Kiina, Japani. Maat ovat omien ryhmittymiensä kesken solmineet sotilaallisia puolustusliittoja, joista tunnetuimmat ovat Nato ja Varsovan liitto. Nato on Länsi-Euroopan maiden ja USA:n sotilaallinen yhteenliittymä. Varsovan liitto taas Itä-Euroopan sosialististen maiden liittoutuma.

ASEISTARIISUNTA ETENEE

Vaikka tilanne näyttää maailmanrauhan kannalta huolestuttavalta, voimistuu päivittäin työ rauhan hyväksi. Suurvallat ovat keskenään solmineet aseiden tuotantoa rajoittavia sopimuksia. Vuonna 1963 Neuvostoliitto, USA ja Englanti solmivat avaruudessa, veden alla ja ilmakehässä tapahtuvat ydinasekokeet kieltävän sopimuksen. Yli sata maata on allekirjoittanut sen. 1968 solmittiin ydinsulkusopimus, joka tuli voimaan 1970, kun 43 maata vahvisti sen. 1972 allekirjoitettiin bakterologisia ja myrkkyyaseita koskeva rajoitus.

Vuoden 1969 jälkeen ovat kaksi maata, USA ja Neuvostoliitto, käyneet jatkuvasti tärkeitä neuvotteluita asevarustelun rajoittamisesta. 1972 solmittiin näiden

maiden välillä ensimmäinen SALT-sopimus. SALT-sopimuksella pyritään rajoittamaan myös puolustusaseiden kehittelyä. Yhä pidemmälle kehittyneet puolustusaseet ovat pakottaneet suurvallat kehittämään yhä vaarallisempia hyökkäysaseita. Yhä vaarallisemmat hyökkäysaseet taas ovat edellyttäneet yhä tehokkaampia puolustusaseita. SALT I-sopimuksessa rajoitettiin sekä puolustus- että hyökkäysaseiden kehittelyä. Sopimuksella rajoitettiin suurvaltojen torjuntaohjusten ja laukaisualustojen määrää, ohjusten kantomatkaa ja kokoa sekä torjuntatutkia (ohjusten ilmaisimia). 1974 kirjattiin sopimukseen lisäpöytäkirja, jolla rajoitettiin ohjusten sijoituspaikkoja. Toinen osa sopimusta koski hyökkäysaseita. SALT I:n voimassaoloajaksi määriteltiin 5 vuotta. 1974 sopimuksen kestoajaksi jatkettiin vuoteen 1985.

SALT-II neuvottelut käynnistettiin vuosikymmenen puolella välissä. Neuvottelut ovat olleet vaikeita. Osapuolet ovat siirtäneet ja siirtäneet lopullisen sopimuksen muotoilemista. Aina on vielä viime hetkellä tullut jokin este. Tämän vuoden keväällä näyttää tilanne kehittyvän onnellista loppua kohti. Neuvostoliiton ja USA:n presidentit ovat jo sopineet päivästä jolloin pitkään odoteltu SALT II-sopimus allekirjoitetaan. Tämä historiallinen päivämäärä on 18.6. 1979. Allekirjoitus tapahtuu Wienissä Itävallan pää-

kaupungissa. Sopimuksen syntyminen on merkittävä voitto rauhanvoimille maailmassa.

OLE VALPAS TURVAA RAUHA

Suurvaltojen asevarustelu tuntuu meistä suomalaisista kaukaiselta asialta. Kuinka me voisimme vaikuttaa suurten valtioiden kilpavarusteluun? Voimme sen tehdä!

Suomen ulkopolitiikka on sodan jälkeen toiminut määrätietoisesti rauhan puolesta. Suomi on ollut järjestämässä Euroopan turva- ja yhteistyökokousta ja osallistuu tänään aktiivisesti jatkokokouksen järjestelyihin Belgradissa Jugoslaviassa. Tälle toiminnalle meidän on annettava tukemme. Järjestöjä, jotka toimivat rauhantyössä on maassamme lukuisia. Osallistuminen ja vaikuttaminen niiden toimintaan on meidän jokaisen vaikuttamista myös kansainvälisen rauhan säilymiseen.

KUINKA KÄYTÄN KAASUA

Nestekaasua on käytetty Euroopassa n. 50 v kotita-

louksien polttoaineena. Sen suosio kasvaa jatkuvasti lomamökeillä ja siellä missä sähköä ei saada. Käyttökustannuksiltaan kaasu on vähän halvempaa kuin sähkö. Nykyisen tekniikan ja nestekaasun avulla voi lomamökin varustaa kaikilla mukavuuksilla. Nestekaasulla voi keittää, paistaa, grillata, valaista, lämmittää, käyttää jääkaappia, lämmittää käyttövetä ja jopa saunan. Uusin sana tällä alueella on kuivakäymälä, joka varsinkin talvikäyttöisissä mökeissä on tarpeen.

Nestekaasu syntyy öljyteollisuuden sivutuotteena. Kaasu säilyy säilytyspulloissa vaikka kuinka kauan ja sen käyttö on turvallista, jos asennus- ja käyttöohjeita noudatetaan. Vaaraa voi aiheutua kaasun räjähdysherkkyydestä, jos kaasua pääsee huonetilaan ja siellä käsitellään avotulta. Vaara voi aiheutua myös hiilimonoksidista, jota muodostuu palamisen seurauksena, mikäli huonetilassa ei ole riittävästi ilmaa. Kaasuvuodon huomaa aina hajusta. Kaasunkäyttäjän on syytä pitää mielessä seuraavaa:

1. Älä käytä tai säilytä kaasupulloa yli 40 asteen lämmössä.
2. Älä sijoita kaasupulloa kellariin.
3. Pidä kaasupullo aina pystyasennossa
4. Tutustu tarkoin katkaisijaan, josta kaasun tulon

voi pysäyttää.

5. Letkujen ja putkien tulee olla ehjiä.
6. Kun panet laitteen toimimaan, sytytä ensin tikku ja avaa vasta sitten kaasuhana.
7. Mikäli tunnet kaasunhajua, sulje hana ja tuuleta.